

A LA RECERCA DE PI

Durant anys havia intentat trobar-los, però semblava que no fos possible. Cada cop que estava a punt d'arribar on eren desapareixien i no deixaven rastre. El seu avi ja ho havia intentat tota la seva vida sense èxit, encara que havia descobert alguns dels seus costums i sabia com podia localitzar-los. Recordava un cop al Tibet, quan tot indicava que aquell cop els trobaria, com se li va escapar l'oportunitat de les mans. Fins i tot li va semblar veure com els últims d'ells abandonaven aquell petit poble, que anys després quedaria sepultat sota la neu, i desapareixien enmig de la blancor.

Però aquell cop era diferent. Aparentment semblava una expedició com qualsevol altra: un guia que els portés a través de les selves amazòniques; un parell d'homes nadius que els ajudessin a obrir-se pas a través de la jungla; la Júlia, la seva companya d'expedicions; i ell, en Ricard. Havien d'anar a peu, perquè cap animal hagués pogut avançar per un camí tan impracticable com aquell. S'internaven al cor de la selva amazònica per intentar localitzar i contactar amb una antiga tribu indígena: els *sumands*, una civilització aparentment molt elemental però que aparentment posseïen un coneixement que ningú més en tot el planeta tenia: coneixien el nombre pi. No vol dir que coneguessin la seva existència, ni que en sabessin un grapat de xifres: coneixien tots els decimals d'aquest nombre. Això deu sonar a bestiesa, i per aquest motiu mai se li havia donat ressò en el món científic, ja que tothom sap que pi és un nombre amb infinites xifres decimals que no es repeteixen i que, per tant, és incalculable.

No obstant, en Ricard creia que ho sabien, i la Júlia també. No perquè en tinguessin proves, però és cert que el havia trobat document anònims que afirmaven que havien tingut contactes amb aquesta tribu i que havien pogut contemplar el nombre pi en tot el seu esplendor, o com els indígenes l'anomenaven "*palulu*". No explicaven què havien vist, senzillament verificaven que era cert. I per això ells els buscaven. Durant anys els havien seguit la pista, però semblava que no volguessin ser descoberts. Però aquell cop en Ricard havia tingut un pressentiment que li deia que els trobaria allà. No havia consultat cap mapa ni document, senzillament li ho deia el seu instint. S'havien aventurat en aquesta perillosa aventura sense tenir proves de res, i havien aconseguit

arribar fins on eren. Mitja hora més i arribarien al centre de la selva, on creia que els trobaria.

La marxa va seguir durant una hora, fins que van arribar a una clariana on la selva deixava de créixer. Van aturar-se per orientar-se quan de cop es van fixar en l'aparició d'un homenet a l'altra punta de la clariana. Els mirava fixament, però no es movia. Els propis nadius no havien vist mai un home d'una tribu semblant. Per la seva aparença no semblava d'aquella zona, però en Ricard tampoc l'hagués pogut ubicar enlloc. Tenia la pell morena, i a diferència de moltes altres tribus no duia cap tatuatge. Vestia una túnica feta amb la pell d'una mena de felí que el cobria de cintura cap avall. Era absolutament calb, i amb els ulls de color granatós, cosa que mai abans li havia vist a ningú. Van acostar-s'hi, però quan ho van fer va començar a aparèixer gent d'entre els arbres. Hi havia homes, dones, nens i ancians. Ningú anava armat, de manera que no van creure convenient treure les armes. En Ricard s'hi va acostar lentament i va dir al primer home, que semblava el cap de la tribu: "sumands?". L'home va assentir, fet estrany perquè la majoria de tribus tenien la seva pròpia forma de dir que sí. Els va fer signes perquè el seguissin i es va internar en la selva. Els altres l'anaven a seguir, però els indígenes els van barrar el pas i els van obligar a quedar-se allà. Ell els va prometre que tornaria en menys de cinc hores, tot i no saber què es trobaria ni on el portaven.

El tram de selva que van recórrer aquest cop va ser curt, fins que van arribar a una zona plena d'unes construccions al voltant dels arbres que els devien servir de casa: el seu poblat. Eren una proesa arquitectònica: les cabanes tenien formes de tota mena, però sobretot ovalades i helicoïdals. Estaven subjectes per un parell de cordes i de troncs, però formaven uns angles amb el terra i amb els arbres molt exagerat. Qualsevol que hagués vist allò hagués dit que les cases caurien, però això no va passar en tota la seva estada. El van guiar fins una cabana força gran d'on va sortir un home molt vell que duia la cara molt pintada amb tota mena de símbols. Era l'únic home que havia vist del poblat que dugués alguna cosa pintada. Van mantenir una breu conversa després de la qual l'home va mirar-lo fixament i li va dir amb una veu ronca: "t'esperàvem". En Ricard va quedar molt sorprès, però va aconseguir preguntar: "palulu?". El vell va assentir i el va dur amb ell a través del poblat fins a una construcció molt gran situada al peu d'un penya-segat. La resta d'homes van deixar de seguir-los.

Els dos van entrar-hi, i el vell va encendre una torxa per il·luminar les obscures cambres.

El primer que li va cridar l'atenció va ser que totes les parets de roca estaven pintades amb una muntanya de símbols estranys, com un enorme quadre. Les diferents cambres estaven situades a mode de passadís fins a una sala situada al final del llarg corredor. Van estar uns cinc minuts caminant per arribar-hi, delectant-se amb aquelles pintures tan estranyes que adornaven les parets. Creaven un paisatge preciós i alhora misteriós, com si ocultessin algun secret. En Ricard s'esperava trobar al final una cambra enorme i pintada de forma molt ostentosa, però en comptes d'això va trobar-hi una habitació petita i gens decorada amb unes branques i un cordill a terra. El terra era de fang, i s'enfonsava lleugerament sota els seus peus. L'home li va indicar que segués davant seu, i va agafar un pal. Se'l va mirar i li va dir: "u". Va agafar-ne un més llarg i va dir: "dos". En Ricard no entenia que dimonis li explicava. Va ajuntar els dos pals i va dir: "u més dos: tres".

Aleshores va agafar el cordill. El va posar al costat del pal més curt i va veure que mesuraven el mateix. Va fixar un extrem del cordill a terra i va gravar una circumferència sobre el fang. Va treure una pols verda d'una bossa que duia i la va escampar per sobre del gravat que havia fet. Als pocs segons la va treure i va veure que havia agafat la consistència d'un altre cordill, en forma de circumferència. El va estirar perquè quedés recte i va dir: "palulu". En Ricard el va comparar amb l'original i va veure que efectivament tenia una longitud de pi. La longitud de la circumferència era de dos pi, i per tant aquell segment mesurava la meitat de dos pi; és a dir, pi. Per una banda el va sorprendre, però per una altra es va estranyar que això fos tot. Tots aquests anys d'investigació per res? Per què li fessin un truc que havia vist fer un munt de cops, fins i tot a nens de deu anys?

Quan ja començava a impacientar-se, l'home es va posar de peu i el va guiar cap a la cambra del costat. Aquesta tenia uns gravats força senzills de pals i cordills. El vell va començar a parlar-li en el seu idioma, de manera que en Ricard no entenia res. No obstant, va començar a trobar sentit als símbols. Al principi només es tractava de sumes elementals, i de restes. Posteriorment va distingir les taules de multiplicar, tot

amb pals i cordills. A mesura que llegia es meravellava més de descobrir tots els coneixements que havien obtingut els sumands a través del coneixement d'aquests nombres i especialment de pi. Va estar-se hores mirant les cambres pintades i descobrint coses que ni els millors matemàtics havien descobert encara. Va arribar a distingir una cabana com les que hi havia a fora, plena de pals i cordills que la subjectaven i amb un munt d'operacions al voltant. Era sorprenent reconèixer com el que abans havia cregut que era un quadre o una obra d'art es tractava únicament de matemàtiques.

Quan va sortir fora, va descobrir que ja era de nit, i que, i que havia estat fora hores. Es disposava a marxar per reunir-se amb els seus amics, però un grapat d'homes van voler allotjar-los a ell i la resta de l'expedició aquella nit. De fet, els seus companys ja estaven descansant en una cabana que els havien deixat. Tots li van preguntar que què havia vist, però ell no els ho va explicar, sinó que va dir que s'havien confós de tribu. No obstant, van acceptar gustosament l'oferiment de passar la nit allà, però ningú més va entrar en aquell temple de les matemàtiques.

Per alguna raó, en Ricard va veure que allò era molt més que el coneixement de pi. Es tractava de tota una cultura i una forma de pensar basada exclusivament en la matemàtica, i es va meravellar de que fos l'única civilització del món que fos així. Els homes semblaven feliços, i no els mancava res. És més, pel que havia vist en tots aquells anys de recerca havien estat capaços de sobreviure en tota classe de medis, ja fos al cim d'una muntanya gelada com en una zona tan càlida com aquella. Va decidir no explicar res del que havia vist allà dins a ningú, però guardar-s'ho ell mateix com la meravella més gran que mai hagués vist.